УДК 336.748.12

Соціально-економічні наслідки інфляції

Тимошенко Дана,
здобувачка вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Чабанова Ксенія,
здобувачка вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у роботі розглянуто основні соціально-економічні наслідки інфляції та її вплив на рівень життя населення, діяльність підприємств і державні фінанси. Особливу увагу приділено впливу інфляційних процесів на ринок праці, купівельну спроможність населення та економічну стабільність держави.*
Ключові слова: *інфляція, соціально-економічні наслідки інфляції, економічний розвиток, рівень життя, ринок праці.*

У сучасній економіці інфляція вважається природним процесом, який у помірних межах супроводжує економічний розвиток. Проте її надмірне зростання може спричинити серйозні соціально-економічні проблеми, які впливають як на окремих громадян, так і на економіку держави в цілому. Саме тому дослідження соціально-економічних наслідків інфляції є важливим для розуміння процесів, що відбуваються у суспільстві та економічній системі.

Насамперед інфляція безпосередньо впливає на рівень життя населення. Коли ціни на товари та послуги зростають швидше, ніж доходи громадян, реальна купівельна спроможність населення зменшується. Це означає, що за ту саму суму грошей люди можуть придбати менше товарів і послуг, ніж раніше. Особливо болісно інфляція позначається на соціально вразливих групах населення, а саме пенсіонерах, студентах, малозабезпечених сім'ях, а також на працівниках із фіксованими доходами. Якщо заробітна плата або соціальні виплати не індексуються відповідно до темпів зростання цін, то фактично відбувається зниження реальних доходів населення. У результаті погіршується рівень життя, зростає соціальна напруженість і посилюється нерівність у суспільстві.

Важливим соціальним наслідком інфляції є перерозподіл доходів між різними групами населення. У періоди високої інфляції одні економічні суб'єкти можуть втрачати свої доходи, тоді як інші – навпаки отримувати певні вигоди. Наприклад, люди, які мають депозити під низькими відсотковими ставками, фактично втрачають частину вартості своїх накопичень. Це пов'язано з тим, що з часом гроші знецінюються, і їх реальна купівельна спроможність зменшується [1, с. 130-137]. Натомість позичальники, які мають кредити з фіксованою процентною ставкою, можуть опинитися у вигіднішому становищі,

адже повертати борги доводиться вже девальвованими грошима. Таким чином, інфляція змінює економічні можливості різних соціальних груп і впливає на розподіл матеріальних ресурсів у суспільстві.

Інфляційні процеси також суттєво впливають на заощадження населення. У стабільних економічних умовах люди схильні відкладати частину своїх доходів на майбутнє, формуючи фінансові резерви. Проте у періоди високої інфляції мотивація до заощадження знижується. Люди намагаються швидше витрачати гроші, побоюючись їх знецінення. Це може призводити до зростання споживання у короткостроковій перспективі, але водночас зменшує обсяг довгострокових заощаджень, які є важливим джерелом інвестицій для економіки. У результаті економічна система втрачає частину грошових ресурсів, необхідних для розвитку виробництва, модернізації підприємств та реалізації інвестиційних проєктів.

Ще один важливий напрям впливу інфляції – це ринок праці. Коли ціни на товари та послуги постійно зростають, люди природно починають вимагати підвищення заробітної плати, адже їм потрібно якось компенсувати подорожчання життя. Однак підприємства не завжди мають можливість швидко підвищувати оплату праці, особливо якщо їхні витрати теж зростають. У таких ситуаціях можуть виникати непорозуміння між працівниками та роботодавцями, знижується мотивація до роботи, а інколи навіть зростає безробіття.

Водночас інфляційні процеси відчутно впливають і на діяльність підприємств. Якщо інфляція помірна, вона може стимулювати економічну активність. Підприємці очікують, що ціни на продукцію зростатимуть, тому можуть активніше вкладати кошти у розвиток виробництва, розширення бізнесу чи інвестиційні проєкти [1, с. 1-7].

Особливо небезпечною ситуацією вважається так звана інфляційна спіраль. Вона виникає тоді, коли підвищення цін призводить до зростання заробітних плат, а збільшення заробітних плат знову стимулює подальше зростання цін. Такий процес може поступово посилювати інфляцію і робити її дедалі складнішою для контролю. Якщо цей механізм набирає обертів, економіка може зіткнутися з дуже серйозними проблемами. Інколи це може призвести до гіперінфляції, ситуації, коли ціни зростають настільки швидко, що гроші фактично втрачають свою цінність, а люди намагаються витратити їх якнайшвидше, поки вони ще чогось варті.

Інфляція також відчутно впливає на державні фінанси. Коли ціни зростають, збільшуються і податкові надходження до бюджету, адже підприємства продають товари та послуги за вищими цінами, а відповідно й суми податків у грошовому вираженні стають більшими. Проте держава стикається з необхідністю підвищувати свої витрати. Насамперед йдеться про соціальні виплати – пенсії, різні види допомоги, а також заробітні плати працівників бюджетної сфери.

Соціально-економічні наслідки інфляції особливо відчутні у країнах, де економіка є нестабільною або переживає кризові періоди. У таких умовах

інфляція передбачає зниження курсу національної валюти відносно інших валют. Це означає, що імпортні товари стають дорожчими, а їх частка у споживанні населення зазвичай досить значна. У результаті зростають ціни на пальне, техніку, ліки, окремі продукти харчування та інші важливі товари [3]. Для звичайних домогосподарств це означає ще більші витрати і додатковий тиск на сімейний бюджет.

Водночас варто розуміти, що інфляція не завжди є виключно негативним явищем. Помірний її рівень вважається нормальним для ринкової економіки. Невелике зростання цін може стимулювати виробництво, заохочувати інвестиції та підтримувати економічну динаміку. Саме тому багато центральних банків у різних країнах світу встановлюють так звані цільові показники інфляції. Зазвичай вони становлять приблизно 2–3 % на рік і вважаються оптимальними для стабільного економічного розвитку [4]. За таких умов економіка зберігає баланс між зростанням і стабільністю, а населення не відчуває різкого зниження купівельної спроможності своїх доходів.

Таким чином, інфляція є складним і багатогранним явищем, яке впливає на різні сфери життя суспільства. Вона позначається на ринку праці, діяльності підприємств, державних фінансах, добробуті населення та навіть на психологічному сприйнятті економічної ситуації. Саме тому контроль над інфляційними процесами залишається одним із важливих завдань економічної політики держави. Правильне регулювання інфляції допомагає зберігати економічну стабільність, підтримувати рівень життя населення та створювати умови для сталого розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Бугель Ю., Домбровська Н. Інфляція та її вплив на економіку України: економіко-статистичний аналіз. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 4. С. 130-143.
2. Підгаєць С. В. Макроекономічний аналіз впливу інфляції на економічне зростання. *Економіка та суспільство*. № 80. 2025. С. 1-7.
3. ЕКОНОМІЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ (20.06.2025–26.06.2025). URL: https://fru.ua/ua/media-center/analytics/ekonomichnij-dajdzhest-20-06-2025-26-06-2025
4. Чому в Україні середньострокова ціль щодо інфляції встановлена на рівні 5%? Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/targets/target-ch

Анотація: *the article examines the main socio-economic consequences of inflation and its impact on the standard of living of the population, business activities, and public finances. Particular attention is paid to the influence of inflationary processes on the labor market, purchasing power of the population, and economic stability of the state.*
Ключові слова: *inflation, economic development, standard of living, labor market.*

Науковий керівник:
Бурковська А.В.,
канд. екон. наук, доцентка
кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет